

men jeg er gaaet ud fra denne Beregning, der er velvilligere mod Forslagsstillerne, naar jeg tager de 50,000, end om jeg havde taget 40,000 eller derimellem, hvilket formentlig var lige saa rigtigt. Jeg er altsaa gaaet ud fra, at de 14,000 af de 36,000 vilde komme til at høre ind under Loven foruden de jordløse Huse. Naar man gjør en Beregning derover, kan det stille sig saaledes, at der er Sogne, der mulig kunne komme til at udrede 100,000 Kr. og derover i Kraft af denne Lov, medens der er andre Sogne, der kunne slippe med nogle enkelte Hundreder. Og tage De Hartkornet, kan man maasse træffe Sogne, der kunne slippe med en Havelod for 20—25 Tdr. Hartkorn, medens der kan være enkelte Tilfælde, hvor een Tønde Hartkorn kan komme til at levere 2 Lodder. Man kan altsaa i den Henseende finde Forfælgeligheder efter Hartkornets Størrelse fra 1 til ca. 50, saa ulige fordeles det sig. Jeg har i øvrigt bemærket, at disse Forfordelinger ganske særlig kunne falde paa Sogne, der paa Grund af Omstændighederne bære endnu stærkere Byrder til Fattig- og Skolevæsen, end de ellers burde. Forsøg f. Eks. Sognene omkring de store Herregaarde, de store Stove, store Fabriker og i Nærheden af Bjerne, ved Fiskerlejer og desl., selv om man definerer en Del af Beboerne som Inderster og Husmænd. Jeg er overbevist om, at ved at studere Sagen ville de komme til at give mig Ret, det vil være aldeles uforvarligt at paalægge Kommunerne disse Byrder efter denne Lov. De have ganske vist juridisk Ret dertil. Jeg hører ikke til dem, der tro, at man skal spørge Kommunerne om enhver Ting, som man vil gøre her, naar man tror, at det er i det almene Interesse, eller at man skal gøre store Lovgivningsarbejder her, og saa fuldstændig lade det bero paa Kommunerne, om de ville have dem eller ej, hvilket vi have gjort indtil det minutiøse med Hensyn til Jærnbane-spørgsmaal, ligesom vi ofte have gjort det med Hensyn til Kjøbenhavn, som om vi i Teorien havde anerkendt, at Kjøbenhavns Kommunalbestyrelse staaar over Lovgivningsmagten. Jeg hører ikke til dem, der ere saa nøjeregnende med dette, eller som ikke agte eller højagte Lovgivningsmagten, som den første Myndighed i Landets Forhold. Men skal denne første Myndighed være ej blot juridisk, men ogsaa moralsk forsvaret, og altsaa styrkes ved sin Virksomhed, maa den være billig og retfærdig, og det bliver den ikke her. Jeg finder den Tanke meget naturligt liggende for her, at dels nøjagtige Oplysninger, dels Besvarelser af Spørgsmaal hos Kommunalbestyrelserne om selve Sagen kunne

komme til at ligge for paa et senere Stadium af Sagen. Jeg sender intet Eksempel paa Spørgsmaal af lignende Bestaffenhed eller endog af mere underordnet Bestaffenhed, hvor man ikke har gjort noget lignende, og der vil da blive Vidnesbyrd nok for, at Fordelingens Ulighed vil affrætte Forslaget fra det Princip, der her er lagt til Grund. I nogle Sogne gaar det jo op til flere Hundreder af Havelodder, medens der i andre Sogne kun vil blive 2, 3, 4. Efter hvad jeg nævnte før, vil efter hele Landets Hartkorn $7\frac{1}{2}\%$ Tønde Hartkorn i Gennemsnit svare til en Havelod; ja, Gennemsnittet kunde jeg finde mig i; men dette vil jeg nu lade staa hen, da jeg har antydet det tidligere. Den ærede Ordfører for Forslagsstillerne har fastholdt sit Standpunkt derimod. Vi kunne jo saa se Tiden an, søge ny Oplysninger og komme til ny Afstemninger over dette Forslag. Jeg skulde være aldeles uden Forstaaelse af, hvilken Aand og Tanke der har været i Folketinget med Hensyn til lignende Arbejder, hvis jeg tvivlede om, at min Opfattelse vil blive godkendt under den senere Forhandling. Den mere ligelige Fordeling vilde selvfølgelig lette Pengenes Tilbebringelse, naar f. Eks. enhver Kommune skulde tilvejebringe sin Kvotadel af det samlede Beløb. Jeg maa imidlertid trods dette holde paa, hvad jeg fremsatte om denne Sag som mit principale Standpunkt, at Sagens Gennemførelse vil koste Millioner. Det er vel overordentlig vanskeligt at beregne, hvor mange Millioner det kunde blive til. Jeg indbrømmer, at 12,500 Tdr. Land, som jeg har regnet, jo ikke absolut vil blive det Tal fuldt ud, som 50,000 Havelodder å 2 Skpr. netop behøve. Jeg vil dernæst sige, at de 12,500 Tdr. — $1\frac{1}{2}\%$ promille af hele Arealen i Landet — kan komme til at koste saa overmaade forfælgeligt efter de forskellige Egne af Landet, idet det, som jeg nævnte før, kan gaa fra 8—10 Kr. op til Lovens ordinære Maximum 400 Kr. pr. Havelod. Det er vanskeligt at beregne, men en Del Millioner vil det blive, og jeg mener nu rigtignok, at til saadanne almindelige Statsformaal burde Staten udrede Pengene, og den Del deraf, som Amt og Kommune efter en retfærdig Fordeling indbyrdes skulde betale, maatte de kunne betale pr. amortisabel Obligation. De saa jo ingenlunde ubetydelige Udgifter ved denne Historie. Den ærede Ordfører for Forslagsstillerne mente, at Uigheden i Byrderne for Kommunerne absolut skal fastholdes, og at Lovforslaget i den Henseende er fortrinligt; at de selv skulde udrede Pengene, finder han ogsaa i sin Orden, thi vi kunne jo senere blive enige om en kom-